

Verteltassen

De Montessori basisschool De regenboog in Amsterdam Zuidoost is de laatste tijd aardig in het nieuws. En terecht. De school heeft in 2003 naar Engels voorbeeld de Verteltas ontwikkeld en is sindsdien een enorme voorloper op het gebied van taalstimulering. Op 17 mei 2006 ontving de school de Taalunie onderwijsprijs met het Verteltas-project.

Kennismaken met de Verteltas

In 2003 gingen Josien Branbergen en Joke de Hoogh, leerkracht en adjunct-directeur van De Regenboog basisschool, op werkbezoek naar Engeland. Het ging om een uitwisselingsprogramma met Manchester in het kader van de Brede School. Joke en Josien merkten tijdens één van hun bezoeken de *Story Sack* op. Het concept hiervan is ontwikkeld door de Britse onderwijzer Neil Griffiths. Joke en Josien zagen meteen mogelijkheden voor hun eigen kleurrijke school. Terug in Amsterdam maakte Joke één tas en liet deze zien op een ouderavond. Ze vroeg wie er wilde meehelpen om de tassen verder te ontwikkelen. Zo begon een project waarmee de school nu in Nederland voorop loopt. Belangrijk daarbij is ook de rol van Efrat de Groot-Yadgar. Een moeder die aanvankelijk nauwelijks Nederlands sprak en het eng vond om zich in de school te laten zien. Nu is zij de grote trekker van de Stichting Nederlands Kenniscentrum Verteltassen.

Samen werken aan en met de Verteltas

Elke Verteltas wordt gemaakt en samengesteld rond een specifiek thema. Het is belangrijk te benadrukken dat het altijd de ouders en leerkrachten zelf zijn die de thema's verzinnen en de tassen maken en vullen. Betrokkenheid is een wezenlijk onderdeel van de Verteltas. Dat belangrijke aspect gaat verloren als je de tassen gewoon zou kunnen aanschaffen.

Inhoud van een Verteltas

- prentenboek
- cd waarop het boek wordt voorgelezen en uitgelegd
- non-fictieboek met informatie over het thema
- werkbladen, werkjes en spelletjes
- knuffels, handpoppen, vingerpoppen of verkleedkleden
- attributen uit het boek
- informatiebladen voor ouders
- een schriftje voor reacties en commentaar

Er zijn tassen voor drie verschillende niveaus: laag, midden en hoog. Het lage niveau bevat kleuterthema's als fietsen, zwemles en bijvoorbeeld scheten laten. De tassen voor het hoge niveau zijn bedoeld voor de groepen drie, vier en vijf. Maar deze tassen zijn ook nog steeds interessant voor kinderen uit de bovenbouw. Toen de redactie van www.taalbeleidamsterdam.nl op bezoek ging bij de Regenboog was Josien bezig met het samenstellen van een Bomentas. Naast een prentenboek over bomen bevat deze informatieve boekjes en een cd waarop alles wordt voorgelezen. De cd's geven ook uitleg en aanwijzingen. Bijvoorbeeld een belletje als de kinderen de bladzijde kunnen omslaan. Zo kunnen ze ook zelfstandig de boekjes lezen en cd beluisteren. Ook handig als de ouders zelf niet zo goed Nederlands spreken. De tas bevat verder altijd vier werkjes: geplastificeerde werkbladen waarbij de makers vaak foto's van Internet gebruiken. Daarnaast zitten er een paar attributen in de tas. In dit geval een diktemeter en een schijf boomstam! Uit onderzoek blijkt namelijk dat tastbaar materiaal de kinderen helpt bij hun woordenschatontwikkeling. Kinderen willen zien en voelen waar ze het over hebben. Er zit meestal ook een knuffel in de tas. En een multomap met informatie, uitleg over moeilijke woorden en blaadjes om commentaar op te schrijven en tekenen.

Gebruik

Vijftien tot twintig kinderen met een taalachterstand krijgen elke maand een Verteltas mee naar huis. De leerkrachten selecteren hen op basis van eigen observaties en Cito-scores. Andere leerlingen uit de groepen één tot en met drie krijgen elk jaar twee keer een Verteltas mee. En op school werken de leerkrachten en leerlingen ook veel met de tassen. De tassen zijn niet alleen voor allochtone leerlingen bedoeld. Ze zijn goed voor taalstimulering en -ontwikkeling in brede zin. Verder bieden ze houvast voor ouders die niet zo goed weten hoe ze met hun kinderen kunnen lezen en spelen. Of daar maar weinig gelegenheid voor hebben.

De Regenboog heeft nu ongeveer honderd tassen in de uitleen. En nog eens zestig in ontwikkeling. Per maand gaan zo'n vijftig tassen de deur uit. Kinderen uit de bovenbouw controleren na inlevering of de tassen compleet zijn. Waar nodig vullen ouders en docenten de inhoud aan. Josien vertelt dat het project erg groot is gegroeid. Maar ze benadrukt dat andere scholen zich daardoor niet moet laten afschrikken. De Regenboogschool begon zelf met maar twee tassen. Ook dan kun je al goed resultaat boeken en kinderen en hun ouders enthousiasmeren.

Multifunctioneel

De tassen zijn breed inzetbaar: in kringgesprekken in de klas, in het Vertelhuisje op de schoolgang, thuis en bij de oppas. En ook op andere wijze zijn de tassen multifunctioneel. Toen wij op bezoek gingen bij De Regenboog, was een moeder druk bezig met het beschilderen van een tas over een moskee. Een andere moeder knipte kaartjes voor één van de bijhorende werkjes. En zoals gezegd was adjunct-directeur Josien bezig met een werkje voor de bomen-tas. De tassen lijken daarmee ook inzetbaar in lessen aardrijkskunde en biologie! Maar bovenal: met het Verteltas-project raakt iedereen betrokken. Elk op eigen wijze en elk met haar of zijn eigen mogelijkheden en talenten. Kinderen uit de hogere klassen lezen jongere kinderen voor in het Vertelhuisje. Voor deze bovenbouwers is het een leesoefening en het voorlezen geldt als werktaakje. De voorlezers krijgen een korte mentoropleiding. In het vertelhuisje schaven ze in een veilige omgeving ook hun eigen taalvaardigheid bij. En ook ouders lezen voor in het vertelhuisje. En zij helpen om de tassen te maken en te vullen. Sommige mama's en papa's kunnen goed tekenen. Andere verzorgers helpen met knippen, plakken of naaien. En ze denken mee over nieuwe thema's. Elke woensdagmorgen komt daarvoor een groepje bijeen: een vast clubje én mensen die af en toe eens helpen. Het is gezellig en het scheidt een band.

Ouderparticipatie

Voor De Regenboogschool was het een eye-opener om aan de start van het Verteltas-project te ervaren hoe hoog de schooldrempel is voor sommige ouders. Door taal- en cultuurverschillen blijven deze verzorgers letterlijk liever op afstand. Ze zetten het kind af bij het hek en gaan snel weer naar huis. Niet omdat ze haast hebben, maar uit angst aangesproken te worden en niet te begrijpen waar de juf, die vader of dat vriendinnetje het over heeft. Voor hen is het vaak heel moeilijk om thuis met de kinderen over school te praten of samen werkjes te doen. Leerkrachten werden zich hier pas echt van bewust met de eerste Verteltas-contacten. Ook de gesprekken met en tussen ouders tijdens het werken aan de tassen leveren veel inzichten op. De school weet nu beter barrières te slechten. Ouders die nog niet zo goed Nederlands spreken, krijgen uitgebreid aandacht van de school voor en nadat ze een tas meekrijgen. Leerkrachten en andere ouders introduceren hen in het gebruik ervan en proberen hen bij het project te betrekken. Ouders die gebrekkig Nederlands praten, wordt aanbevolen om ook in hun moedertaal met de Verteltas aan de slag te gaan.

Verwant project in Suriname

Betrokkenheid is een terugkomende thema in de Verteltas-methodiek. De Regenboog gaat daar consequent mee om. En niet alleen in en rond de eigen school. Een groot deel van de leerlingen heeft wortels in Suriname. Mede daarom stelt de school een deel van het geld van de Taalunie Onderwijsprijs beschikbaar aan de Surinaamse Stichting Lezen (niet te verwarren met de gelijknamige Nederlandse stichting). De inzet is bestemd voor een Verteltas-project voor kinderen in de Surinaamse binnenlanden.

Stichting Nederlands Kenniscentrum Verteltassen

Inmiddels tonen leerkrachten en ouders vanuit heel Nederland belangstelling voor de Verteltas-methodiek. Daarom heeft een groep enthousiaste leerkrachten en ouders van De Regenboog de Stichting Nederlands Kenniscentrum Verteltassen opgericht. Medewerkers van de Stichting verzorgen workshops en begeleidingstrajecten. Doel is om andere scholen in staat te stellen zelfstandig de Verteltas-methode te implementeren en een Verteltas-project op te zetten en te begeleiden. De Regenboog en de Stichting Verteltassen verzorgen ook gastcolleges op de IPABO. Verder geeft de Stichting vier keer per jaar train-de-trainer-cursussen. Deze zijn gericht op interne en externe begeleiders van scholen, peuterspeelzalen en andere onderwijsinstellingen. De Stichting heeft een licentie om in Nederland de Verteltas-methode te verspreiden. Cursisten ontvangen na afronding van hun training een certificering om zelfstandig workshops te geven. De Stichting Verteltassen wil zo tot een landelijke dekking komen. Ze besteedt daarbij veel aandacht aan kwaliteitsbewaking. Verteltassen moeten in de juiste context worden gezien en gebruikt. Anders komt de methodiek onvoldoende tot zijn recht en ligt teleurstelling op de loer. De Stichting ontvangt veel aanvragen en verzorgt een bewonderenswaardig aantal trainingen en cursussen.

Om aan alle vragen tegemoet te komen, moet de Stichting verder professionaliseren en meer mensen in dienst nemen. Vooral nog ontbreken daar de middelen voor. De Stichting heeft alleen in het begin van haar bestaan subsidie ontvangen van de Nederlandse Stichting Lezen en het VSB Fonds. De Stichting is nu naarstig op zoek naar structurele (overheids)financiering.

Hoe verder

Op de Regenboog is natuurlijk ook veel aandacht voor andere onderwerpen dan taal en lezen. Maar de school blijft direct en indirect veel aandacht aan de Verteltassen besteden. De Stimuleringspremie Taal van de Amsterdamse Stuurgroep taalbeleid PO is ingezet voor aanschaf van nieuw Verteltas-materiaal. In de (toegekende) subsidieaanvraag voor Schakelklassen neemt ouderbetrokkenheid een grote rol in. Sardes heeft een cursus *Praten met je kind* ontwikkeld en de pilot daarvan is, met gebruik van de Verteltas-methodiek, op De Regenboog gegeven. Nu gaat leerkracht Joke samen met Lucie Visch, medewerker van Stichting Taalvorming, de cursus geven aan ouders en kinderen uit de schakelklas.

Voor De Regenboog zijn de effecten van de Verteltas-methodiek duidelijk zichtbaar in het taalgebruik in en rond de klas. Ook de relevante Cito-scores zijn omhooggegaan. De school wil deze gunstige resultaten graag onderbouwen. Stuurgroeplid en hoogleraar Nederlands als tweede taal Folkert Kuiken zal daarom samen met studenten de methode onderzoeken en evalueren.

Meer weten?

Als je een Media Player hebt, kun je via de site van de Taalunie (http://taalunieversum.org/onderwijs/onderwijsprijs/2006/de_verteltas/) een videoreportage bekijken over het gebruik van de Verteltassen en de brede betekenis ervan voor kind én ouder. Verdere informatie kun je vinden op de sites van het Kenniscentrum Verteltassen (www.verteltas.nl/) en De Regenboogschool school (www.regenboogamsterdam.net).